

CARLES BRASÓ BROGGI

La Xina i les noves rutes de la seda

RUTA O RUTES DE LA SEDA?

El 7 de setembre de 2013, en una conferència a la capital del Kazakhstan, el president de la República Popular de la Xina, Xi Jinping, va anunciar al món un ambiciós projecte per recuperar l'antiga Ruta de la Seda. En aquella conferència pronunciada al cor de l'Àsia central, el líder xinès anunciava que calia trobar un enfocament innovador per construir conjuntament un «corredor econòmic de la Ruta de la Seda» (*sichou zhilu jingjidai*). En termes històrics, el concepte de «Ruta de la Seda» hauria de ser emprat en plural, donades les múltiples rutes i camins comercials de llarga distància que connectaven els continents asiàtic, europeu i africà abans del descobriment d'Amèrica. La llengua xinesa, però, no distingeix necessàriament el singular del plural, i aquest matís es va perdre amb la traducció anglesa. Així doncs, es va difondre àmpliament el concepte de «silk road economic belt» per definir el sentit de les paraules de Xi Jinping.

Amb aquell discurs, la Xina anunciava que calia enfortir els vincles econòmics i aprofundir en la col·laboració entre les regions d'Euràsia. Des de llavors, la massa continental eurasiàtica o, per dir-ho en termes xinesos, tot allò que queda a l'Occident de la Xina —sense que Occident tingui aquí les connotacions que li atorguem nosaltres; l'Índia, per exemple, formaria part d'aquest «Occident» xinès— s'ha convertit en una entitat geogràfica omnipresent en els discursos

Carles Brasó Broggi és sinòleg i doctor en història econòmica. Ha publicat *Trade and Technology Networks in the Chinese Textile Industry* (Palgrave Macmillan, 2016) i articles a revistes com *Modern Asian Studies* o *China Perspectives*. Actualment és consultor i professor a la UOC i a la UAB

polítics, econòmics i acadèmics a la Xina. Mitjançant aquesta idea, el govern de Pequín i els intel·lectuals que li donen suport volen qüestionar l'*statu quo* geopolític.

Caldria afegir que la Ruta de la Seda és un concepte tèrbol com tots els que conjuguen ressonàncies antigues, llunyanes en el temps, amb plantejaments contemporanis. Les certeses històriques poden fàcilment quedar dissoltes amb construccions o afegits posteriors, o directament aparèixer barrejades amb fantasies i ficcions. De la mateixa manera que nosaltres identifiquem la Ruta de la Seda amb la narració mig fantàstica mig real del viatger Marco Polo, els xinesos també tenen una narració pròpia d'un viatge a Occident: la famosa obra mestra de la literatura xinesa —el *Viaje al Oeste*, en traducció al castellà— que també mescla elements reals —els pelegrinatges dels monjos budistes xinesos a l'Índia— amb capítols que són pura fantasia.

Poc després d'aquella conferència, Xi Jinping va viatjar a Indonèsia i va aprofundir més en aquesta qüestió, introduint el concepte de la «Ruta de la Seda Marítima del segle XXI» (*21 shiji haishang sichou zhilu*). Efectivament, la connexió entre Orient i Occident (amb totes les connotacions i matisos que vulguem atribuir-los) va produir-se històricament per vies terrestres i per rutes marítimes. A partir d'aquella conferència, va difondre's globalment el concepte «una franja, una ruta» (en xinès, *yidai, yilu*; en anglès, *One Belt One Road* o OBOR) per descriure els dos vessants de la Ruta de la Seda que la Xina volia recuperar o reivindicar: la terrestre (la franja o el cinturó) i la marítima (la ruta). Però el 2017, el govern xinès va considerar que aquest nom es prestava a confusió, perquè no es referia a una sola franja o a una sola ruta, sinó a diverses. Des de llavors, el nom oficial anglès d'aquest projecte xinès és *Belt and Road Initiative* (a partir d'ara ens hi referirem com a BRI), tot i que en xinès se segueixen emprant els conceptes anteriors.

Seguint amb les paraules de Xi Jinping, i a pesar que tot el discurs gira al voltant d'una idea procedent de la història del món antic, el BRI pretén realitzar «contribucions valuoses» (*youyi buchong*) al sistema econòmic vigent i vol constituir-se en un model de cooperació innovador. Aquesta contradicció entre els caràcters antic i nou és només aparent: la política xinesa tendeix a descriure els elements del present fent ús d'exemples i paràboles històrics i, especialment, de la història antiga. A la Xina, aquesta manera d'enraonar enriqueix el diàleg, tot aprofitant el caràcter polisèmic i acumulatiu dels caràcters xinesos. També resulta un mitjà còmode per referir-se a problemes del present, tot evitant les censures i les acusacions directes que podrien resultar massa violentes o arriscades.

Així doncs, cal entendre les referències històriques com una manera implícita de referir-se a problemes del present, com veurem en aquest article. Aquest fet i l'esmentada ambigüitat en l'ús del singular i el plural ens remetent a una característica important d'aquest discurs: la recuperació de les rutes de la seda és una iniciativa xinesa que s'ha construït mitjançant un vocabulari indirecte, ambigu i diferenciat de les narratives occidentals que ens són familiars. Reflecteixen aquests problemes de traducció i d'interpretació un problema de diferenciació cultural? Una primera lectura ens podria portar a aquesta conclusió. Aquest article, però, pretén demostrar la tesi contrària.

EL MÓN ANTIC I EL FUTUR PAPER DE LA XINA

Òbviament, la referència de la Ruta de la Seda no és un fet casual. Un dels llibres més interessants que estudien les rutes de la seda durant l'època de l'imperi mongol té un títol prou explícit: *Before the European Hegemony: The World System A.D. 1250-1350* (Oxford University Press, 1989). La Xina té interès a explorar una història global anterior al descobriment d'Amèrica, o dit d'una altra manera, anterior a l'auge de les potències imperialistes occidentals. Existeix, per tant, un paral·lelisme evident amb una qüestió de plena actualitat: quin paper haurà de tenir la Xina en un futur, que veu cada cop més proper, en el qual el paper hegemònic del món occidental passaria a ser cosa del passat? Mitjançant el BRI, el govern xinès intenta donar respostes a aquesta qüestió.

El març del 2015, el Ministeri d'Afers Exteriors, el Ministeri de Comerç i la Comissió Nacional de Desenvolupament i Reforma de la Xina van publicar conjuntament un text anomenat «Visions i accions per construir conjuntament el(s) corredor(s) econòmic(s) de la Ruta de la Seda i la Ruta de la Seda Marítima del segle XXI» (pot consultar-se una versió bilingüe en xinès i anglès d'aquest i altres documents a l'adreça següent: <<http://www.china.org/>>). Es tracta d'un document fonamental d'aquesta iniciativa, més enllà dels esbossos anteriors de Xi Jinping i d'altres líders xinesos. El text comença alabant els «diligents i valerosos eurasiàtics que, dos mil anys enrere, van explorar i obrir noves rutes comercials i d'intercanvi cultural connectant Àsia, Àfrica i Europa». Segons aquest document, existeix un «esperit» (*jingshen*) de la Ruta de la Seda que es caracteritza per la «cooperació pacífica, la tolerància oberta, el discerniment, l'estudi i el benefici mutus, i el guany comú». Aquests són, podríem dir, els pilars de la idea original del BRI.

I, novament, la traducció a l'anglès es presta a confusions. Per exemple: el guany comú (*gongying*) se sol traduir a l'anglès com a *win-win*, un concepte molt propi de la cultura neoliberal anglosaxona però que no té massa a veure amb

l'original xinès, on el concepte de «comú» (*gong*) és el mateix caràcter que es troba a la paraula *comunista*. Dit d'una altra manera, és com si el text original xinès, a diferència de la versió anglesa, portés el segell del Partit Comunista de la Xina. Moltes de les lectures que s'han fet del BRI als països occidentals critiquen precisament aquest concepte de guany comú com una fal·làcia: la Xina persegueix els seus propis interessos i busca assolir un paper central en el marc geopolític actual, però ho amaga mitjançant un vocabulari pretesament altruista i solidari. Però potser també podríem aplicar la mateixa crítica al concepte *win-win* i preguntar-nos si hi ha conceptes en política internacional o en política econòmica que puguem interpretar, ingènuament, al peu de la lletra. Novament, ens podem preguntar fins a quin punt aquesta traducció és casual. Wang Jisi, degà de l'Escola d'Estudis Internacionals de la Universitat de Pequín, criticava el concepte de «joc de suma zero» com una construcció neoliberal de la realitat, que calia confrontar amb altres conceptes i contribucions. Per tant, no es tracta segurament de cap error de traducció, sinó d'una manera de debatre la vigència d'alguns conceptes que, en anglès, donem per descomptats.

Analitzant aquests suposats problemes de traducció i llegint entre línies es perceben millor els matisos i les intencions d'aquesta iniciativa. El novembre de 2013, després de les dues conferències de Xi Jinping, va celebrar-se la tercera sessió plenària del divuitè Comitè Central del Partit Comunista de la Xina. El document resultant parla de l'aprofundiment de les reformes econòmiques en el socialisme de característiques xineses, un tema recurrent en els documents oficials a la Xina, però també de realitzar una contribució nova a l'ordre econòmic mundial, seguint la cultura socialista xinesa, basada en una política econòmica que mescla elements d'una economia de mercat amb un control exhaustiu i monopolista de l'Estat en aquells sectors considerats estratègics. La Xina no només no renuncia a aquest ideari (que, a ulls occidentals, pot semblar més propi del segle XX que no del segle XXI), sinó que vol erigir-se com una alternativa als discursos dominants occidentals tot «trencant les cadenes de conceptes ideològics obsolets». Quins són, doncs, els valors antics i quins són els nous en aquesta narrativa? I qui en determina la vigència o l'obsolescència?

El document esmenta les reformes que va endegar Deng Xiaoping el 1978 i el fet que es necessiten noves pautes d'obertura i reforma econòmica, una manera de reconèixer que el model de desenvolupament econòmic que va formular Deng Xiaoping, basat en l'exportació de béns manufacturats intensius en mà d'obra i en un creixement econòmic concentrat a la costa, s'està exhaurint. El document menciona la necessitat d'obrir nous corredors a les regions de l'interior de la Xina,

que són les que històricament han connectat la Xina amb l'Àsia central i que van quedar marginades del creixement econòmic de les últimes dècades. Després de quaranta anys de reformes, s'obre una nova etapa on la Xina buscarà el desenvolupament econòmic a través de les rutes de la seda, lluny dels perills del mar de la Xina del sud i dels principals antagonistes d'aquesta iniciativa: els Estats Units i el Japó (deixant de banda aquí l'Índia). Aquest procés culminarà previsiblement amb la celebració dels cent anys de la formació de la República Popular de la Xina el 2049, seguint una periodització de la història xinesa que s'estructura en fases de tres dècades, aproximadament: el període republicà (1912-1949), el maoista (1949-1976) i el reformista (1978-2009).

Per a aquesta nova etapa, la Xina vol recuperar el concepte històric de «gran estat» (*daguo*, sovint traduït com a gran potència), un concepte extret de les antigues dinasties de la Ruta de la Seda que contrasta amb els conceptes occidentals d'imperi (tot i que ambdós conceptes potser no són tan diferents) i d'estat nació. Des d'un punt de vista teòric, el concepte de gran estat seria antagònic al d'hegemonia, un concepte present tant a la literatura xinesa tradicional (el caràcter *ba*) com als llenguatges occidentals. Segons aquesta teoria, les antigues dinasties xineses que fomentaren les rutes de la seda a l'antiguitat es designaven a si mateixes com a grans països o grans dinasties, i no tenien un component ènic definitori, sinó territorial i polític. Així mateix, Xi Jinping fa servir el concepte de gran país com un estat que integra múltiples ètnies en un gran territori, tal com van entendre els emperadors Kangxi i Qianlong quan van estendre les fronteres de la Xina cap a l'Àsia central, aplicant en un sentit geogràfic la noció «país del mig» (en xinès *Zhongguo*, el nom que actualment té la Xina), com una manera de referir-se al gran estat de la dinastia Qing, des d'una òptica territorial.

I és en aquest sentit on la Xina vol reivindicar l'esperit de les rutes de la seda. Seguint la idea del pensador alemany Max Weber, els ideòlegs del BRI creuen que, de la mateixa manera que hi ha un esperit propi del capitalisme, imbricat en l'ètica protestant, hi ha una essència o lògica econòmica eurasiàtica característica dels intercanvis comercials que es produïren a les rutes de la seda des de temps antics. Aquesta ètica es caracteritzaria pel lliure intercanvi transfronterer d'idees i mercaderies, però dins d'un context de grans estats fortament territorials i autoritaris, sense que això signifiqui necessàriament un estat expansionista, però sí molt gelós del seu territori. Aquest esperit seria característic dels imperis eurasiàtics anteriors a l'expansió marítima europea que va esdevenir-se amb el descobriment d'Amèrica i el posterior imperialisme, un imperialisme de caràcter marítim i expansiu que arriba fins a l'actual hegemonia dels Estats Units.

Aquesta perspectiva multiètnica de l'Estat xinès és visible a l'exposició permanent del Museu Nacional de la Xina, situat a la plaça Tiananmen i renovat el 2011 després d'anys de reformes. L'exposició situa les rutes de la seda i el territori en el centre de la narrativa històrica nacional, en contrast amb l'anterior col·lecció permanent, molt enfocada en la majoria xinesa *han* i en el materialisme històric d'arrel marxista-maoista. Aquesta nova narrativa, en canvi, recalca el lent comerç terrestre anterior a l'època del ferrocarril, un comerç necessitat d'intermediaris i que sovint estava protagonitzat per minories ètniques i religioses i per comunitats diaspòriques que s'integraven en estats territorials. Degut a les llargues distàncies que els separaven, els estats pràcticament no tenien relacions directes; això explicava la impossibilitat de les hegemonies globals o extraterritorials.

Independentment que aquesta imatge històrica sigui més o menys realista o aproximada als coneixements historiogràfics vigents, mostra la voluntat actual del govern xinès d'afavorir una obertura exterior, sobretot cap al seu occident geogràfic, tot mantenint un control ferri i autoritari sobre el seu territori. Tot això, que pot semblar una discussió historiogràfica més, té a la Xina ressonàncies concretes i actuals, com es pot observar, per exemple, en l'expansió de les empreses capdavanteres en tecnologies de la informació i comunicació xineses a escala global, al mateix temps que el territori xinès es blindava amb un gran tallafoc que assegura la sobirania nacional xinesa i el control territorial del govern en el camp d'Internet i les noves tecnologies. En aquest sentit, una de les màximes prioritats del govern de Xi Jinping ha estat convertir la Xina en un «gran estat en el món d'Internet» (*wan-gluo daguo*). És a dir, reproduir aquesta lògica territorial en un àmbit aparentment desterritorialitzat com és Internet.

EL REDESCOBRIMENT DE LA RUTA DE LA SEDA

A finals del segle XIX, el geògraf alemany Ferdinand von Richthofen va inventar el concepte de Ruta de la Seda (en alemany, *die Seidenstraße*), que feia referència a la seda xinesa, un dels productes que més es van comercialitzar antigament, i a les rutes terrestres que connectaven la Xina amb Europa i el Mediterrani a través de l'Àsia central. Tot i ser un fenomen de la història antiga, aquestes rutes no tenien un nom concret que les definís en termes globals, més enllà de les designacions geogràfiques locals. Per altra banda, igual que els ideòlegs xinesos de l'actualitat, el geògraf alemany es referia a fenòmens de la història antiga, però tenint presents els interessos geopolítics del seu moment. El concepte va aparèixer el 1877 en el marc d'unes expedicions alemanyes a la recerca de jaciments de carbó i d'altres minerals que haurien de servir per donar empenta a un procés d'industrialitza-

ció que naturalment seria liderat per Alemanya. Richthofen també proposava la construcció d'una via de ferrocarril per cohesionar les poblacions disperses i seminòmades de l'Àsia central, una regió que, a pesar de les pressions dels imperis manxú, britànic i rus, no s'havia pogut subjugar. L'Àsia central es convertí, doncs, en una regió desitjable per a un país nou com Alemanya, que havia implantat polítiques imperialistes força tard, quan ja quedaven poques regions al món per explorar i conquerir.

Aquesta pugna entre potències imperialistes de finals del segle XIX, que alguns analistes de l'època van anomenar el Gran Joc, no va donar cap vencedor clar, però va afavorir l'exploració arqueològica d'aquelles rutes comercials. Aquest redescobriments de les rutes de la seda va ser protagonitzat per exploradors europeus que, tot i representar les potències colonials, no encaixen gaire bé en el discurs oficial de l'imperialisme que s'estudia als llibres d'història, molt centrat en les victòries dels països europeus i el sotmetiment d'altres regions. Els alemanys no van aconseguir cap posició d'hegemonia a l'Àsia central a pesar dels projectes de Richthofen, però tampoc els britànics o els russos (i, podríem afegir-hi, tampoc els nord-americans). El document fundacional del BRI inclou la referència als «valerosos pobles eurasiàtics», però no queda clar a què es refereix. És potser una referència velada als personatges clau d'aquest redescobriments com l'alemany Richthofen, el suec Aurel Stein o l'hongarès nacionalitzat britànic Sven Hedin? Explícitament, a la Xina aquestes referències no serien políticament correctes.

A principis del segle XX, en un moment de redescobriments i tensions imperialistes, el geògraf anglès Halford John Mackinder va publicar dos llibres on analitzava el caràcter marítim de l'Imperi britànic, llavors hegemònic a quasi tot el món, i la seva principal amenaça: l'emergència d'un potencial imperi continental que es podria formar amb una aliança entre Alemanya, Rússia i potser també la Xina, un imperi que posaria en perill l'hegemonia britànica que llavors semblava indiscutible. Mackinder afirmava que la regió de l'Àsia central és com un pivot de la geografia mundial, el centre d'una circumferència continental que engloba la majoria de la població i recursos mundials. Per tant, qui dominés aquesta regió assoliria una posició hegemònica. Aquesta idea de Mackinder ha tingut molta influència en el segle xx i ha anat revisant-se contínuament: alguns dels grans pensadors de l'hegemonia nord-americana com Henry Kissinger o Zbigniew Brzezinski van rebre la influència de Mackinder. Per altra banda, quan s'assumeix que l'actual projecte xinès BRI afectarà el 60 % de la població mundial, un terç del total del comerç exterior i més de la meitat del PIB global i de les reserves energètiques, s'estan rememorant de nou les tesis de Mackinder.

La tensió que va provocar l'emergència d'Alemanya, amb la consegüent crisi de les institucions de l'ordre internacional i l'esclat de les dues guerres mundials, ha estat definida recentment per l'analista nord-americà Graham T. Allison com la «trampa de Tucídides», en referència a un text del món antic en el qual Tucídides identificà la causa de la guerra del Peloponès amb la por de la ciutat d'Esparta davant l'emergència d'Atenes i el canvi que significà en els equilibris polítics de la Grècia clàssica. Aquesta teoria es va popularitzar just quan Xi Jinping llançava el projecte BRI, i Allison es preguntava fins a quin punt l'ascens de la Xina representa un perill per als Estats Units com ho fou Alemanya a principis del segle XX, i fins a quin punt una guerra entre la Xina i els Estats Units és inevitable com ho foren la guerra del Peloponès o la Primera Guerra Mundial. El fet que les referències clàssiques serveixin per explicar fenòmens del present no és, doncs, una característica exclusiva de la cultura xinesa.

En resposta a la «trampa de Tucídides», alguns intel·lectuals xinesos com Yan Xuetong han elaborat un corpus teòric que també interpreta el món actual basant-se en l'època antiga, no tant de la Grècia clàssica, sinó de les antigues dinasties xineses. Segons aquesta interpretació, el concepte d'hegemonia de l'època dels Estats Combatents (segles V-III aC), més enllà de la capacitat militar o econòmica, es basava en la capacitat política dels estats per mantenir-se en el poder, fet que demostrava una superioritat política i moral sobre les altres formes de govern més inestables. De nou, un dels llibres que han despertat més debat sobre l'auge de la Xina en els últims anys, editat per Yan Xuetong, té un títol prou explícit: *Ancient Chinese Thought, Modern Chinese Power* (Princeton University Press, 2011). La Xina, a diferència d'altres països occidentals, afirma tenir la capacitat política per plantejar projectes a llarg termini, com el BRI. I és en aquest terreny, i no en la confrontació bèl·lica amb els Estats Units (on la Xina sap que és inferior), on el govern de Pequín buscarà demostrar el seu caràcter hegemònic. Tal com aconsella el filòsof de l'època dels Estats Combatents, el famós Sunzi de *L'art de la guerra*, és fonamental saber quan, com i on es pot presentar batalla.

L'historiador nord-americà Alfred McCoy, en un article recent al *Journal of Asian Studies*, contrastava l'expansió xinesa al mar de la Xina del sud i a l'oceà Índic amb el mapa de les bases militars que els Estats Units han anat desplegant a la zona des de la guerra de les Filipines del 1898 fins a l'actualitat. Davant el requitell d'articles que mostren la preocupació per l'augment de la presència naval xinesa al mar de la Xina del sud (el famós «collar de perles»), McCoy hi oposava les bases militars nord-americanes (que McCoy anomena «cercles d'acer i castells de vanitat») que dominen de manera hegemònica totes les rutes que serveixen a la

Xina, tant per proveir-se de matèries primeres com per vendre productes acabats. L'obertura de rutes terrestres a l'Àsia central, l'única regió on els Estats Units no han aconseguit imposar-se, respon a la necessitat de la Xina de diversificar les seves rutes comercials davant d'un possible bloqueig nord-americà que podria tenir efectes devastadors per a l'economia xinesa. Naturalment, aquest debat es va produir abans que Trump anunciés els bloqueigs comercials a la Xina, que actualment són notícia.

No seria aquest un fet nou: poc després de l'esclat de la guerra de Corea, els Estats Units van imposar un bloqueig comercial a la Xina que va durar fins a principis de la dècada del 1970. Les dues dècades d'aïllament internacional que va viure la Xina, agreujades pel trencament amb la Unió Soviètica el 1960, són recordades com un dels períodes més catastròfics de la seva història, amb l'esclat d'un període de fam massiva seguit per la generalització del caos i la violència de la Revolució Cultural. L'històric acord a què van arribar els Estats Units i la Xina el 1972, amb la visita de Nixon a Pequín, implicava l'obertura de la Xina al comerç internacional i el reconeixement que ambdós països s'oposarien a qualsevol intent d'implantar una hegemonia a la regió. Kissinger, en un llibre recent, explica la situació de la Xina en la Guerra Freda com la història d'un encerclament (semblant al joc del go) que va ser molt intens durant els anys centrals de la Guerra Freda i que va suavitzar-se amb el final del bloqueig comercial i l'inici del període de reformes econòmiques. Res no assegura, però, que un nou encerclament o bloqueig comercial com aquell pugui tornar a produir-se.

El 2013, Trump encara no havia guanyat les eleccions i faltaven encara uns anys perquè es complís aquesta amenaça. Però la Xina era conscient que les relacions entre les dues potències estaven destinades a empitjorar. Per al govern xinès, s'obria un «període d'oportunitat estratègica» (*zhanlüe jiyuqi*) en el qual calia abandonar el perfil discret que la Xina ha mantingut a escala internacional des del començament de les reformes econòmiques per una actitud més proactiva, d'acord amb el pes econòmic i demogràfic que té el país a escala global. L'intel·lectual Zheng Bijian, molt vinculat als centres de poder de Pequín (fou director de recerca de l'Acadèmia de Ciències Socials de la Xina), creu que aquesta política més assertiva no pot copiar els models d'hegemonia occidental. Per això, tot i que el BRI té la funció de connectar la Xina amb Europa i el Mediterrani, els principals cinturons que seran objecte de les inversions del govern xinès es troben en països de desenvolupament mitjà localitzats en el llarg camí que hi ha entre els dos extrems del continent eurasiàtic. La identificació de sis corredors econòmics que vertebrin tot el projecte BRI permet fer-se una idea de com s'estan teixint aquestes aliances:

1. El corredor econòmic xinès-mongol-rus (*zhongmengo jingji zoulang*).
2. El nou corredor econòmic eurasiàtic (*xinya'ou daluqiao jingji zoulang*), amb el Kazakhstan com a país pivot.
3. El corredor econòmic Xina - Àsia central - Àsia occidental (*zhongguo zhongya xiya jingji zoulang*), amb l'Iran com a país neuràlgic.
4. El corredor econòmic Xina-Pakistan (*zhongba jingji zoulang*).
5. El corredor econòmic Bangladesh-Xina-Índia-Myanmar (*mengzhongyiminian jingji zoulang*).
6. El corredor econòmic Xina - península d'Indoxina (*zhongguo - zhongnanbandao jingji zoulang*), que afecta Laos, Cambodja, Tailàndia i el Vietnam.

De tots aquests projectes, els que es troben més avançats són el segon i el quart, ja que responen a necessitats immediates de la Xina en subministraments de petroli i gas de l'Àsia central i de l'oceà Índic. Per altra banda, cal distingir entre el que són projectes d'inversió nous i altres projectes d'unificació administrativa i logística que, per exemple, han permès el llançament de la ruta directa de ferrocarril entre la ciutat xinesa de Yiwu i Madrid, en el que s'anuncia com la línia regular de ferrocarril més llarga del món. No és que el govern xinès hagi construït una via nova, sinó que s'han posat els mitjans perquè un tren pugui aprofitar les vies existents, amb la col·laboració internacional de diversos països, en especial el Kazakhstan, però també Rússia i els països de la Unió Europea per on passa aquesta via.

Per altra banda, el corredor Xina-Pakistan sí que ha significat una important inversió en infraestructures amb l'objectiu de connectar el port pakistanès de Gwadar amb la ciutat xinesa més occidental de la província de Xinjiang, Kashgar, tot creuant la serralada del Karakorum i la disputada zona del Caixmir. Naturalment, aquesta obra monumental d'enginyeria conté una gran complexitat, no només per l'orografia del territori sinó també pel caràcter divers de la població, des de la minoria uigur de la província xinesa de Xinjiang fins a la minoria balutxi del port de Gwadar, per no parlar de les derivades geopolítiques i de seguretat. Però les aplicacions concretes del BRI, i les seves problemàtiques i polèmiques, queden fora de l'abast d'aquest article.

Per tal de posar en pràctica aquests projectes d'enormes dimensions, la Xina ha creat noves institucions financeres de caràcter internacional: el Banc Asiàtic d'Inversió i Infraestructures (conegut amb les sigles AIIB), el Silk Road Fund i el New Development Bank. Poc després de la creació de l'AIIB, que va coincidir amb el llançament del BRI, s'hi van adherir la majoria de països europeus. De fet, la

política BRI no exclou cap regió en concret, tot i no formar part del marc geogràfic establert per les antigues rutes de la seda. Molts països d'Amèrica del Sud, de l'Àfrica meridional o d' Austràlia també s'hi han adherit, seguint un discurs de la Xina que és sovint ambigu en relació amb l'abast geogràfic del projecte BRI.

Alguns analistes veuen en aquestes institucions un intent de competir o fins i tot de substituir les organitzacions internacionals creades pels Estats Units després de la Segona Guerra Mundial, en particular el Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial. El 2009, l'economista Justin Yifu Lin va preguntar-se si caldria instaurar un nou Pla Marshall, donada la crisi econòmica del món occidental. Més tard, s'ha comparat la iniciativa BRI amb una espècie de Pla Marshall xinès, com si el govern xinès hagués desenvolupat el projecte partint d'aquella idea inicial.

Yifu Lin no és un economista qualsevol: nascut a Taiwan, va desertar de l'exèrcit nacionalista taiwanès quan estava complint el servei militar obligatori. Va emigrar a la Xina comunista, on va obtenir el Grau d'Economia a la Universitat de Pequín. Seguint amb aquest caràcter tortuós, va doctorar-se a la Universitat de Chicago, la universitat americana de tradició neoliberal per excel·lència, i va treballar al Banc Mundial, on va esdevenir vicepresident entre el 2008 i el 2012. Però no és cap secret que la direcció del Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional són institucions reservades per a europeus i nord-americans. Yifu Lin no va aconseguir trencar aquest sostre de vidre, a pesar de les veus que defensaven la seva candidatura, i va tornar a Pequín amb ganes de sumar-se al debat sobre el BRI i sobre el nou paper que ha de tenir la Xina en el món. La seva trajectòria sembla resumir el camí tortuós de la Xina per buscar el seu lloc en un món caòtic, sorgit del final de la Guerra Freda.

CONCLUSIÓ

Un dels principals problemes a l'hora d'interpretar la Xina actual és que, sovint, les informacions que fem són indirectes i arriben esbiaixades per traduccions prèvies del xinès a l'anglès o a alguna altra llengua europea. Si les traduccions directes del xinès són ja prou complicades, quan s'hi afegeixen segones traduccions, no és estrany que el resultat sigui difícil d'entendre o de digerir. Curiosament, però, tendim a pensar que si els afers de la Xina són incomprendibles, és perquè es tracta d'un país remot, llunyà, exòtic i, per tant, impenetrable. Aquest article —vet aquí l'objectiu general d'aquesta publicació— intenta proposar una reflexió sobre temes xinesos des de les similituds i no tant des de les diferències; una reflexió que intenta contrastar les interpretacions dels textos originals, les traduccions a l'anglès i la literatura secundària, tot qüestionant-les i situant-les en el seu context.

Aquest article no té la intenció de jutjar, valorar o justificar la iniciativa de Xi Jinping que recupera la narrativa històrica de la Ruta de la Seda. El lector trobarà abundants mostres de literatura compromesa amb la política xinesa, tant per la banda de la crítica com per la de la defensa. Més enllà d'aquestes postures enfrontades, que de vegades repliquen estereotips propis del segle XX, afavorits pels tòpics de la llunyania cultural, caldria preguntar-se quines idees i quins conceptes ompliran el buit sorgit de l'esvaïment del marc conceptual de la Guerra Freda, un buit que Dai Jinhua percep en les extensions infinites dels nous barris de les ciutats xineses. ◀

Col·lecció Assaig

31. <i>Valencianisme, l'aportació positiva. Cultura i política al País Valencià (1962-2012)</i> FRANCESC VIADEL	41. <i>Sobre una neu invisible. Notes d'un dietari, 2003-2005</i> VICENT ALONSO
32. <i>Incitacions</i> ENRIC SÒRIA	42. <i>El món d'ahir de Joan Estelrich. Dietaris, cultura i acció política</i> XAVIER PLA (ed.)
33. <i>A manera de tascó. Notes sobre literatura</i> VICENT ALONSO	43. <i>Mai no és tard (Vinyoliana)</i> JOSEP PIERA
34. <i>La invenció de l'espai. Ciutat i viatge</i> ENRIC BOU	44. <i>Caminar per la vida vella</i> LLUÍS QUINTANA
35. <i>Mentre parlem</i> ENRIC SÒRIA	45. <i>L'ofici de lector</i> JOAN GARÍ
36. <i>Vista parcial</i> TOBIES GRIMALTOS	46. <i>Una pàtria prestada</i> SIMONA ŠKRABEC
37. <i>La desconexió valenciana</i> TONI MOLLÀ	47. <i>L'autor sense ombra. La figuració literària de l'escriptor entre els segles XIX i XX</i> JORDI JULIA
38. <i>Constel·lacions postmodernes</i> ENRIC BALAGUER	48. <i>Mosaic. Màximes i mínimes</i> ANTONI SEVA LLINARES
39. <i>El far de Londstrup</i> ANTONI MARTÍ MONTERDE	49. <i>Matèria. El grau zero de la filosofia</i> MERCÉ RIUS
40. <i>La gran depuració</i> FRANCESC VIADEL	